

Максим Колесніченко

Київ, Україна

КОНЦЕПТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Підгрунтя актуалізації

Феномен патріотичного виховання постійно привертає увагу мислителів, теоретиків і практиків від часів Аристотеля, Платона, Конфуція, оскільки він відіграє важливу роль у суспільному розвитку будь-якої країни.

Проблеми патріотичного виховання особливо активізувалися у контексті сучасних викликів, котрі рельєфно окреслили дві конкурентні тенденції: 1) глобалізація, передусім у етнокультурній сфері; 2) етнокультурна диференціація й прагнення носіїв різноманітних культур й менталітетів до збереження своєї самобутності (етногравітація). Оскільки у сьогодишньому світі практично не існує етнічно гомогенних країн, то за таких умов питання патріотичного виховання набирають надзвичайної ваги. Нагадаємо, що, хоча у більшості європейських країн меншинні етнічні групи населення складають до 20 % усього населення, в одинадцяти країнах відсоток цього сегменту населення значно вищий, а у деяких він сягає понад 40,0 %; беручи до уваги спільноти, котрі становлять принаймні 1,0 % населення тієї чи тієї країни, у 160 країнах світу ідентифікується 820 етнічних та етнорелігійних груп. До того ж, теперішні могутні переміщення населення (міграції) суттєво живлять етнічну різноманітність: так, у 2015 році 3,3 відсотки усього населення світу (244 мільйони) складали міжнародні мігранти, із них 76 мільйонів – у країнах Європи, 75 мільйонів – у країнах Азії.

Україна входить до країн з поліетнічним складом населення: українці - 77,8 %; росії – 17,3 %; білоруси – 0,6 %; молдовани – 0,5 %; кримські татари – 0,5 %; болгар – 0,4 %; угорці – 0,3 %; румуни – 0,3 %; поляки – 0,3 %; євреї

– 0,2 %; інші – 1,8 %. Останнім часом Україна стала активним учасником міжнародних міграційних процесів, а також тут помітно загострилася проблема внутрішніх мігрантів.

Визначення

Патріотичне виховання – це система навчально-виховних активностей, які здійснюються індивідуальними й колективними (сім'я, школа, державні інституції, громадські організації, громадянські ініціативи, релігійні установи тощо) акторами процесу суспільної взаємодії у соціокультурному просторі поліетнічної країни, спрямована на формування у них (акторів) почуттів поваги до країни проживання, визнання й сприйняття факту поліетнічності й готовності до співпраці на благо розбудови країни, яка є їхнім спільним життєвим простором.

Контент такого концепту виховання – від усвідомлення громадянськості до відданості батьківщині-країні-державі. У цьому сенсі, котрий, на нашу думку, є продуктивним, його (концепт) раціонально конструювати як ***громадянсько-патріотичне виховання***.

Засади

У пропонованому концепті патріотичного (громадянсько-патріотичного) виховання у поліетнічному суспільстві основним принципом є принцип «через міжетнічну толерантність до спільної любові до країни, держави». Стрижневим моментом за таких обставин виступає виховання відданого країні проживання громадянина незалежно від його расового, етнічного походження. Такого кштибу громадянина можна виховати через осмислення ним непересічного значення у життєдіяльності основоположності цінностей толерантності, демократії, поваги до прав людини, верховенства права, соціальної й культурної рівності, соціальної когезії (згуртування) у суспільстві, етнокультурного розмаїття та необхідності утвердження думки про позитивну роль країни проживання у глобальному світовому процесі. Патріотичне виховання (громадянсько-патріотичне) – засіб до досягнення громадянської стабільності й взаємоповаги у поліетнічному суспільстві.

Структурування складових компонентів виховного процесу

До таких належать:

Міжкультурна освіта як інституалізований чинник, котра представляє мережу стратегій та навчальних матеріалів, які забезпечують тих, хто навчається, ґрунтовними знаннями з історії, культури, суспільної думки представників народів, що проживають у межах одного етнополітичного організму (держави), та утвердження у повсякденній життєдіяльності таких принципів, як включення, різноманітність, демократія, професіоналізм, критичне мислення, ціннісні перспективи, самореалізація з метою сталого розвитку й посилення позицій своєї країни у сучасному світовому порядку. *Дозвілево (спортивно)-виховні комплекси* (відпочинкові осередки, спортивні осередки, художньо-мистецькі заклади, центри розвитку дитини тощо), котрі формують простори міжетнічної взаємодії й прищеплюють елементи толерантності до розмаїття, тим самим формуючи атмосферу єдності й зміцнюючи згуртованість суспільства задля прогресу країни (держави). *Позашкільні системи*, передусім сімейно-родинне середовище й локальне довкілля, які формують ціннісні засади підґрунтя поваги до людини незалежно від її етнорасового походження й соціально-майнового стану. *Міжнаціональні, міжнародні мережеві конструкти*, котрі уможливають розширення просторів міжетнічної взаємодії й транслявання своєї етнічної інформації на глобальному рівні й сприяють включенню її у загальносвітовий контекст, що, зрештою, веде до більш глибокого осмислення ролі етнокультурної диверсифікації у сучасному світі й місця у ній своєї етнічності.

Ресурси

Резервуар етноісторичної інформації. Структуровані й адаптовані до потреб і мети патріотичного виховання компоненти навчального процесу. Активності, які передбачають взаємодію носіїв різноманітних етнокультурних традицій у тому чи тому соціальному просторі. Конструювання довкілля, котре сприяє виробленню різноманітними етнофорами бачення проблем суспільного розвитку й прагнення до участі у спільному їх розв'язанні у межах країни проживання. Структуроутворюючим середовищем системи патріотичного (громадянсько-патріотичного) виховання у поліетнічному суспільстві є титульна етнічність (у нашій країні – українська етнічність), а сама система вибудовується й функціонує за принципом «вулиця з двостороннім рухом» - від титульної етнічності до етнічної різноманітності і навпаки.